Διαγώνισμα στα Θρησκευτικά

Β΄ Λυκείου · ΔΕ 9: Αρχή και πορεία του κόσμου · ΔΕ 10: Ο άνθρωπος στο αρχικό του μεγαλείο

Λύκειο: _____ **Σχολική χρονιά:** _____ **Διάρκεια:** _____

Ονοματεπώνυμο: _____ **Τμήμα:** _____ **Ημερομηνία:** _____

Βαθμός: _____ / 20 **Υπ. καθηγητή/τριας:** _____ **Υπ. γονέα/κηδεμόνα:** _____

★ Ξεκινώ **1. Επιστήμονες και θεωρίες.** Γράψε στο κουτάκι το γράμμα της θεωρίας ή της έρευνας που αντιστοιχεί. Ένα γράμμα περισσεύει. **(3 μονάδες)**

1. Ζορζ Λεμέτρ (1927)	
2. Άλαν Σαντέιζ (1965)	
3. Τα πειράματα του CERN	
4. Κάρολος Δαρβίνος (1809–1882)	
5. Ούγκο ντε Βρις	
6. Η «νέα σύνθεση»	

α. 🔄 το σύμπαν διαστέλλεται και συστέλλεται διαδοχικά, κατά περιόδους δισεκατομμυρίων ετών

β. 🧬 η θεωρία της εξέλιξης συνδυάζεται με τα δεδομένα της γενετικής

γ. 💥 το σύμπαν ξεκίνησε από μια μικρή, υπερσυμπυκνωμένη μάζα που εξερράγη

δ. ⚛️ σε επιταχυντή σωματιδίων μελετούν τη δομή της ύλης και τις συνθήκες λίγο μετά τη «Μεγάλη Έκρηξη»

ε. 🌼 νέα είδη εμφανίζονται απότομα, με μεταλλάξεις

στ. 🐢 ο άνθρωπος προήλθε με βιολογική εξέλιξη από κατώτερα ζωικά είδη

ζ. ♾️ ο κόσμος δεν έχει αρχή και υπάρχει από πάντα

★ Ξεκινώ **2. Τι σημαίνει κάθε εικόνα της διήγησης;** Γράψε στο κουτάκι το γράμμα της σωστής ερμηνείας. Ένα γράμμα περισσεύει. **(3 μονάδες)**

1. ✨ «Ποιήσωμεν» (πληθυντικός)	
2. 🏺 Ο άνθρωπος πλάθεται από χώμα	
3. 💨 «Ἐνεφύσησεν… πνοὴν ζωῆς»	
4. 🌳 Ο παράδεισος με τους 4 ποταμούς	
5. 🦒 Ο Αδάμ δίνει ονόματα στα ζώα	
6. 🕊️ «Ἦσαν γυμνοὶ… καὶ οὐκ ᾐσχύνοντο»	

α. η πνευματική συγγένεια του ανθρώπου με τον Θεό

β. η ανωτερότητα του ανθρώπου και η ευθύνη του να τα προστατεύει

γ. ένας πρώτος υπαινιγμός για την τριαδικότητα του Θεού

δ. αθωότητα, ασφάλεια και έλλειψη ενοχής

ε. ο άνθρωπος είναι υλικός· το σώμα του προέρχεται από τη γη

στ. όλη η γη γίνεται κήπος με την αγάπη του Θεού

ζ. ο άνθρωπος πλάστηκε για να υπηρετεί τους θεούς με θυσίες

★ Ξεκινώ **3. Βάλε ✓ στη σωστή απάντηση.** **(2 μονάδες)**

i. Το «ἐν ἀρχῇ» στον πρώτο στίχο της Γένεσης σημαίνει ότι:

☐ ο κόσμος υπήρχε πάντα ☐ ο χρόνος αρχίζει μαζί με τη δημιουργία του κόσμου ☐ η Γένεση είναι το πρώτο βιβλίο της Βίβλου

ii. Σκοπός της δημιουργίας του κόσμου είναι:

☐ να υπηρετούν οι άνθρωποι τους θεούς ☐ η συμμετοχή των δημιουργημάτων, κυρίως του ανθρώπου, στη μακαριότητα του Θεού ☐ η κυριαρχία του ανθρώπου στη φύση

iii. Σύμφωνα με το βιβλίο, η επιστήμη περιορίζει την έρευνά της στο:

☐ ποιος και γιατί δημιούργησε τον κόσμο ☐ πότε και πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος ☐ ποιος είναι ο σκοπός της ζωής

iv. Τα γεγονότα της Γένεσης για τη δημιουργία του ανθρώπου:

☐ είναι επιστημονική περιγραφή ☐ είναι μύθοι ☐ εκφράζουν υπαρξιακές αλήθειες για όλους τους ανθρώπους

★ Ξεκινώ **4. Σωστό ή λάθος;** Βάλε ✓ στο σωστό κουτάκι. **(2 μονάδες)**

Πρόταση	Σωστό	Λάθος
i. Η άποψη ότι ο κόσμος προήλθε τυχαία, χωρίς δημιουργό, είναι συμπέρασμα της επιστημονικής έρευνας.	☐	☐
ii. Η φράση «καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν» αναφέρεται μόνο στον άνθρωπο, το τελευταίο δημιούργημα.	☐	☐
iii. Στην επί του Όρους Ομιλία ο Χριστός μιλά για τη θεία Πρόνοια που φροντίζει τα δημιουργήματα.	☐	☐
iv. Ο Ντεϊσμός, σύμφωνα με τον οποίο ο Θεός δεν επεμβαίνει στη δημιουργία του, είναι απαράδεκτος για την Ορθοδοξία.	☐	☐

★★ Προχωρώ **5. Η χριστιανική κοσμολογία. (3 μονάδες)**

α) Ποιο χαρακτηριστικό της χριστιανικής κοσμολογίας φανερώνει κάθε φράση; Βάλε ✓. (2 μονάδες)

Φράση	«Εκ του μηδενός» δημιουργία	Έργο της Αγίας Τριάδας	Με ελεύθερη απόφαση	Από τα απλά στα σύνθετα
i. Πριν από τον κόσμο δεν υπήρχε τίποτε, ούτε ύλη· υπήρχε μόνο ο Θεός.	☐	☐	☐	☐
ii. «Ὁ Πατὴρ δι’ Υἱοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ποιεῖ τὰ πάντα» (Μ. Αθανάσιος).	☐	☐	☐	☐
iii. «Πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ Κύριος ἐποίησεν» (Ψαλμ. 134, 6).	☐	☐	☐	☐
iv. Η ζωή εμφανίζεται πρώτα στη θάλασσα, μετά στην ξηρά και στον αέρα, και τελευταίος έρχεται ο άνθρωπος.	☐	☐	☐	☐

β) Ένας συμμαθητής σου λέει: **«Η Βίβλος λέει ότι ο κόσμος φτιάχτηκε σε έξι ημέρες, ενώ η επιστήμη μιλά για δισεκατομμύρια χρόνια· άρα η Βίβλος κάνει λάθος.»** Τι θα του απαντούσες με βάση τη χριστιανική κοσμολογία; (1 μονάδα)

Ψηφιδωτό, Άγιος Μάρκος Βενετίας

★★ Προχωρώ **6. Ο άνθρωπος «κατ’ εικόνα» και «καθ’ ομοίωσιν». (3 μονάδες)**

α) Σε ποιο από τα δύο αναφέρεται κάθε γνώρισμα; Βάλε ✓. (2 μονάδες)

Γνώρισμα	«Κατ’ εικόνα»	«Καθ’ ομοίωσιν»
i. Το λογικό, με το οποίο ο άνθρωπος σκέφτεται και κρίνει.	☐	☐
ii. Η ένωση του ανθρώπου με τον Θεό, η θέωση.	☐	☐
iii. Η ελεύθερη βούληση, το αυτεξούσιο.	☐	☐
iv. «Η κατά το δυνατό ομοίωση στην αρετή» (Ι. Δαμασκηνός).	☐	☐

«Εφ’ υγροίς», χειρ Νικολάου

β) Ένας επιχειρηματίας θέλει να χτίσει ξενοδοχείο μέσα σε προστατευόμενο υγρότοπο και λέει: **«Ο Θεός είπε στον άνθρωπο “κατακυριεύσατε τῆς γῆς”· άρα έχουμε δικαίωμα.»** Πώς κατανοεί η Εκκλησία την «εξουσία» του ανθρώπου στη φύση; Στήριξε την απάντησή σου σε ένα στοιχείο της διήγησης. (1 μονάδα)

«Η προστασία της φύσης αποτελεί εντολή του Θεού»

★★★ Πρόκληση **7. Κρίνω και τεκμηριώνω.** **(2 μονάδες)**

💬 **Σε ένα βίντεο στο διαδίκτυο ακούστηκε:**

«Επιστήμη και πίστη είναι αντίπαλοι: όποιος δέχεται τη "Μεγάλη Έκρηξη" και την εξέλιξη δεν μπορεί να πιστεύει στον Δημιουργό.»

α) Κρίνε αυτή τη θέση με δύο επιχειρήματα. (1 μονάδα)

💡 Σκέψου: **σε ποια ερωτήματα απαντά καθεμιά; Ο Λεμέτρ, που διατύπωσε τη θεωρία της «Μεγάλης Έκρηξης», ήταν και ιερέας.**

Η θέση μου: ☐ Συμφωνώ ☐ Διαφωνώ ☐ Συμφωνώ εν μέρει

Επιχείρημα 1:

Επιχείρημα 2:

📜 **Γένεση 2, 18 και 23**

«Ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν» (= ας του φτιάξουμε βοηθό όμοιό του) · *«Τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου»* (= αυτή είναι κόκαλο από τα κόκαλά μου και σάρκα από τη σάρκα μου)

β) Κάποιος λέει: **«Η Βίβλος θεωρεί τη γυναίκα κατώτερη από τον άνδρα, αφού πλάστηκε από το πλευρό του και ονομάζεται "βοηθός".»** Κρίνε αυτή την άποψη με βάση τη διήγηση και την ερμηνεία της. (1 μονάδα)

Η θέση μου: ☐ Συμφωνώ ☐ Διαφωνώ ☐ Συμφωνώ εν μέρει

γιατί

★★★ Πρόκληση **8. Συνθέτω.** **(2 μονάδες)**

α) Η είσοδος μιας έκθεσης. Η τάξη σου ετοιμάζει έκθεση φωτογραφίας με τίτλο «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε» (Ψαλμ. 103, 24). Γράψε το κείμενο της εισόδου (4 γραμμές): γιατί και για ποιο σκοπό ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο, τι σημαίνει «καλὰ λίαν» και πώς συνεχίζει να τον φροντίζει. (1 μονάδα)

Έργο Νικολάου Χούτου

💡 Λέξεις: **ελευθερία · αγάπη · μακαριότητα · τάξη και αρμονία · Πρόνοια**

β) Η αποστολή του ανθρώπου. Ο άνθρωπος, πλασμένος «κατ' εικόνα», καλείται να ζει σε σωστή σχέση με τον Θεό, τον συνάνθρωπο, τη φύση και τον εαυτό του. Πρότεινε για κάθε σχέση μία πράξη που δείχνει την εξουσία του ανθρώπου ως **διακονία** και όχι ως κυριαρχία. (1 μονάδα)

Με τον Θεό:

Με τον συνάνθρωπο:

Με τη φύση:

Με τον εαυτό μου:

Καλή επιτυχία!

Για τον/την εκπαιδευτικό

Ερώτηση	**1** /3	**2** /3	**3** /2	**4** /2	**5** /3	**6** /3	**7** /2	**8** /2	**Σύνολο** /20
Μονάδες									

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ · Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ · ΔΕ 9 και ΔΕ 10

Οδηγός για τον/την εκπαιδευτικό

Συνοδευτικό του ενδεικτικού διαγωνίσματος «Αρχή και πορεία του κόσμου · Ο άνθρωπος στο αρχικό του μεγαλείο» (20 μονάδες)

1. Ταυτότητα

Τάξη	Β΄ Λυκείου
Εξεταστέα ύλη	**ΔΕ 9 – Αρχή και πορεία του κόσμου** (σχολικό βιβλίο, μάθημα 9, σελ. 80–90) και **ΔΕ 10 – Ο άνθρωπος στο αρχικό του μεγαλείο** (μάθημα 10, σελ. 91–99). Για τη ΔΕ 9 ίδια ύλη και δείκτες με το φύλλο εργασίας.
Μορφή	Ενιαίο διαγώνισμα 8 ερωτήσεων με συνεχή αρίθμηση. Οι ερωτήσεις προχωρούν από τις απλές (★) στις σύνθετες (★★★). Κάθε επίπεδο περιλαμβάνει και τις δύο ενότητες.
Διάρκεια	40’
Βαθμός	20 μονάδες: 10 για τη ΔΕ 9 και 10 για τη ΔΕ 10.
Δείκτες επιτυχίας	5.1–5.3 (ΔΕ 9) και 6.1–6.3 (ΔΕ 10), με την αρίθμηση του εγγράφου των δεικτών (βλ. πίνακα προδιαγραφών και σημειώσεις).
Υλικά	Διαγώνισμα 3 σελίδων Α4

2. Σκεπτικό: ένα διαγώνισμα για όλη την τάξη

Το διαγώνισμα απευθύνεται **στο σύνολο της τάξης**. Όλοι οι μαθητές και όλες οι μαθήτριες απαντούν στο **ίδιο διαγώνισμα**, με τα ίδια στηρίγματα. Η διαφοροποίηση γίνεται μέσα από τη **διαβάθμιση** των ερωτήσεων και όχι με ξεχωριστό ή «χαμηλότερο» διαγώνισμα.

- ★ Ξεκινώ Βασικές ερωτήσεις (1–4): **10 μονάδες**. Κλειστού τύπου: αντιστοίχιση επιστημόνων και θεωριών με εικονίδια, ερμηνεία των εικόνων της διήγησης της Γένεσης, πολλαπλή επιλογή με τρεις επιλογές, Σωστό/Λάθος με ✓. Αγγίζουν και τις δύο ενότητες, ώστε κάθε μαθητής/τρια που κατέκτησε τα βασικά να μπορεί να φτάσει τη βάση.
- ★★ Προχωρώ Ερωτήσεις εμβάθυνσης (5–6): **6 μονάδες**. Διάκριση των χαρακτηριστικών της χριστιανικής κοσμολογίας και του «κατ’ εικόνα» και «καθ’ ομοίωσιν»· εφαρμογή σε δύο καταστάσεις: την αντίρρηση για τις «έξι ημέρες» και την επίκληση του «κατακυριεύσατε» για ένα ξενοδοχείο σε υγρότοπο.
- ★★★ Πρόκληση Ερωτήσεις πρόκλησης (7–8): **4 μονάδες**. Αξιολόγηση και σύνθεση: κρίση της θέσης ότι επιστήμη και πίστη είναι αντίπαλοι, κρίση της άποψης ότι η Βίβλος θεωρεί τη γυναίκα κατώτερη, κείμενο για έκθεση φωτογραφίας, πρόταση για την αποστολή του ανθρώπου.

Ιεράρχηση: Οι ερωτήσεις αριθμούνται συνεχώς από το 1 ως το 8 και προχωρούν από τις απλές στις σύνθετες· το ίδιο και τα υποερωτήματα μέσα σε κάθε ερώτηση (π.χ. 6α διάκριση εικόνας και ομοίωσης → 6β εφαρμογή σε ένα περιστατικό). Στην αρχή ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί προφορικά τα επίπεδα και ενθαρρύνει την τάξη να απαντήσει πρώτα σε όλα τα ★.

3. Πίνακας προδιαγραφών

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΓΝΩΣΗ	ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ	ΕΦΑΡΜΟΓΗ	ΣΥΝΘΕΣΗ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΕ 9 Αρχή και πορεία του κόσμου (δείκτες 5.1–5.3)						**10**
5.1 Προσεγγίζουν τις επικρατέστερες θεωρίες για τη δημιουργία του κόσμου.	1 (1,5), 3iii (0,5)	4i (0,5)	–	–	7α (1)	**3,5**
5.2 Διακρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά της χριστιανικής κοσμολογίας.	3i (0,5)	5α (2)	5β (1)	–	–	**3,5**
5.3 Προσδιορίζουν τη σχέση του Δημιουργού με τα δημιουργήματα σύμφωνα με την Αγία Γραφή.	3ii (0,5), 4iii (0,5)	4ii (0,5), 4iv (0,5)	–	8α (1)	–	**3**
ΔΕ 10 Ο άνθρωπος στο αρχικό του μεγαλείο (δείκτες 6.1–6.3)						**10**
6.1 Προσεγγίζουν τις επικρατέστερες επιστημονικές θεωρίες για την προέλευση και εξέλιξη του ανθρώπου.	1 (1,5)	3iv (0,5)	–	–	–	**2**
6.2 Ερμηνεύουν θεολογικά τη βιβλική διήγηση της δημιουργίας του ανθρώπου.	–	2 (3), 6α (2)	–	–	7β (1)	**6**
6.3 Διαγράφουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της αποστολής του ανθρώπου στον κόσμο.	–	–	6β (1)	8β (1)	–	**2**
ΣΥΝΟΛΟ	**5** 25%	**9** 45%	**2** 10%	**2** 10%	**2** 10%	**20**

Σε κάθε κελί φαίνεται ποιο ερώτημα ελέγχει τον δείκτη στο συγκεκριμένο γνωστικό επίπεδο και, σε παρένθεση, οι μονάδες του. Ο πίνακας προκύπτει από τις μονάδες των ίδιων των ερωτημάτων, ώστε τα αθροίσματα γραμμών και στηλών να συμφωνούν μεταξύ τους και με το σύνολο του διαγωνίσματος (20).

- **Γνώση και Κατανόηση (14 μονάδες):** καλύπτονται σε μεγάλο βαθμό, κυρίως στις ερωτήσεις ★ και στα α΄ υποερωτήματα των ★★. Στο 2 και στο 5α ζητείται να αναγνωριστεί το νόημα μιας φράσης ή μιας εικόνας, ώστε να ελέγχεται κατανόηση και όχι απομνημόνευση.
- **Εφαρμογή (2):** απάντηση σε έναν συμμαθητή που θεωρεί ότι οι «έξι ημέρες» διαψεύδονται από την επιστήμη (5β)· η «εξουσία» του ανθρώπου σε ένα σημερινό περιστατικό (6β).
- **Σύνθεση (2):** κείμενο για την είσοδο μιας έκθεσης, που ενώνει αιτία, σκοπό, «καλὰ λίαν» και Πρόνοια (8α)· πρόταση για τις τέσσερις σχέσεις του ανθρώπου, με την εξουσία ως διακονία (8β).
- **Αξιολόγηση (2):** κρίση της θέσης ότι επιστήμη και πίστη είναι αντίπαλοι (7α)· κρίση της άποψης ότι η Βίβλος θεωρεί τη γυναίκα κατώτερη (7β). Και τα δύο έχουν κουτάκια επιλογής θέσης και αρχές προτάσεων.

Κάθε ενότητα έχει 10 μονάδες. Στη ΔΕ 9 οι τρεις δείκτες έχουν περίπου ίσο βάρος (3,5 · 3,5 · 3). Στη ΔΕ 10 το μεγαλύτερο βάρος έχει ο δείκτης 6.2 (6 μονάδες), γιατί η θεολογική ερμηνεία της διήγησης καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος του μαθήματος (σελ. 94–98). Η άνοδος στα γνωστικά επίπεδα ακολουθεί τη διαβάθμιση της δυσκολίας: τα ★ μένουν σε Γνώση και Κατανόηση, τα ★★ προσθέτουν την Εφαρμογή και τα ★★★ ζητούν Αξιολόγηση και Σύνθεση.

4. Οι ερωτήσεις αναλυτικά

Ερ.	Δείκτης	Επίπ.	Τι ελέγχει · μορφή	Γνωστικό επίπεδο	Μον.
1	5.1, 6.1	★	Θεωρίες για τη δημιουργία του κόσμου (Λεμέτρ, Σαντέιζ, CERN) και για την προέλευση του ανθρώπου (Δαρβίνος, ντε Βρις, «νέα σύνθεση») · αντιστοίχιση με εικονίδια, ένα γράμμα περισσεύει	Γνώση 3	**3** (6 × 0,5)
2	6.2	★	Το νόημα των εικόνων της διήγησης (πληθυντικός, χώμα, πνοή, παράδεισος, ονοματοδοσία, «γυμνοί») · αντιστοίχιση με εικονίδια, διασπαστής από το Ενούμα Ελίς	Κατανόηση 3	**3** (6 × 0,5)

Ερ.	Δείκτης	Επίπ.	Τι ελέγχει · μορφή	Γνωστικό επίπεδο	Μον.
3	5.1, 5.2, 5.3, 6.1	★	Το «ἐν ἀρχῇ», ο σκοπός της δημιουργίας, το πεδίο της επιστήμης, ο χαρακτήρας της διήγησης για τον άνθρωπο · πολλαπλή επιλογή	Γνώση 1,5 · Κατανόηση 0,5	**2** (4 × 0,5)
4	5.1, 5.3	★	Η «τυχαία» προέλευση, το «καλὰ λίαν», η Πρόνοια στην επί του Όρους Ομιλία, ο Ντεϊσμός · Σωστό/Λάθος με ✓	Γνώση 0,5 · Κατανόηση 1,5	**2** (4 × 0,5)
5	5.2	★★	Χαρακτηριστικά της χριστιανικής κοσμολογίας σε φράσεις (Μ. Αθανάσιος, Ψαλμ. 134)· οι «έξι ημέρες» και η επιστήμη · πίνακας με ✓, ψηφιδωτό, αρχή απάντησης σε συμμαθητή	Κατανόηση 2 · Εφαρμογή 1	**3** (2 + 1)
6	6.2, 6.3	★★	«Κατ’ εικόνα» και «καθ’ ομοίωσιν»· η «εξουσία» του ανθρώπου σε ένα περιστατικό · πίνακας με ✓, εικόνα, φωτογραφία	Κατανόηση 2 · Εφαρμογή 1	**3** (2 + 1)
7	5.1, 6.2	★★★	Κρίση της θέσης ότι επιστήμη και πίστη είναι αντίπαλοι· κρίση της άποψης ότι η Βίβλος θεωρεί τη γυναίκα κατώτερη · πλαίσια, χωρία της Γένεσης με απόδοση, «Σκέψου», κουτάκια επιλογής θέσης	Αξιολόγηση 2	**2** (1 + 1)
8	5.3, 6.3	★★★	Κείμενο για την είσοδο έκθεσης («Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε»)· πράξεις διακονίας στις τέσσερις σχέσεις του ανθρώπου · εικόνα, λέξεις-βοήθεια, αρχές προτάσεων	Σύνθεση 2	**2** (1 + 1)
Σύνολο			★ 10 · ★★ 6 · ★★★ 4		**20**

5. Οι αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού για τη Μάθηση (UDL) στο διαγώνισμα

Πολλαπλά μέσα εμπλοκής το «γιατί» της μάθησης	**Πολλαπλά μέσα αναπαράστασης** το «τι» της μάθησης	**Πολλαπλά μέσα δράσης και έκφρασης** το «πώς» της μάθησης
• Επιτυχία από την αρχή: το διαγώνισμα ξεκινά με τέσσερις ερωτήσεις ★. • Οι μονάδες φαίνονται δίπλα σε κάθε ερώτηση. • Ερωτήματα που απασχολούν τους εφήβους: επιστήμη και πίστη, ισότητα ανδρών και γυναικών, προστασία της φύσης (5β, 6β, 7). • Αυθεντικό έργο: κείμενο για μια σχολική έκθεση, πρόταση για την καθημερινή ζωή (8). • Ερωτήσεις γνώμης με πραγματική επιλογή θέσης (7α, 7β).	• Εικονίδια για κάθε θεωρία και για κάθε εικόνα της διήγησης (1, 2). • Εικόνες από το σχολικό βιβλίο: ψηφιδωτό της δημιουργίας, «Εφ’ υγροίς», κύκνος σε υγρότοπο, έργο του Ν. Χούτου. • Τα χωρία στην αρχαία γλώσσα συνοδεύονται από απόδοση (7β). • Η πληροφορία για τον Λεμέτρ στο «Σκέψου» συνδέει τη θεωρία με το πρόσωπο (7α). • Σταθερή δομή σε κάθε ερώτηση: επίπεδο, αριθμός, οδηγία, μονάδες.	• Ποικιλία μορφών απάντησης: γράμμα σε κουτάκι, ✓ σε πίνακα, σύντομη απάντηση, επιχειρήματα, κείμενο, πρόταση πράξεων. • Πολλαπλή επιλογή με τρεις επιλογές, χωρίς «τίποτα από τα παραπάνω». • Λέξεις-βοήθεια (8α), «Σκέψου» (7α), αρχές προτάσεων («Επιχείρημα 1:», «Με τον Θεό:»). • Κουτάκια επιλογής θέσης πριν από την αιτιολόγηση (7α, 7β). • Ελάχιστη γραφή στα ★.

6. Εύλογες προσαρμογές πάνω στο ίδιο διαγώνισμα

Οι εύλογες προσαρμογές που προβλέπονται για συγκεκριμένους μαθητές και μαθήτριες, σύμφωνα με τις ισχύουσες οδηγίες (**Έντυπο 21**, εγκύκλιος γρρ19617), εφαρμόζονται **πάνω στο ίδιο διαγώνισμα**. Ενδεικτικά:

Πρόσβαση

- Ανάγνωση των ερωτήσεων φωναχτά από τον/την εκπαιδευτικό. Έλεγχος ότι ο/η μαθητής/τρια κατάλαβε την οδηγία, χωρίς υπόδειξη της απάντησης.

- Εκτύπωση σε Α3 (μεγέθυνση 141%) ή ψηφιακή μορφή με μεγέθυνση. Όλες οι εικόνες έχουν εναλλακτικό κείμενο για λογισμικό ανάγνωσης.

Έκφραση

- Προφορικές απαντήσεις ή καταγραφή των απαντήσεων από τρίτο πρόσωπο, όπου προβλέπεται.
- Συμπλήρωση σε υπολογιστή. Στις ερωτήσεις 1 και 2 οι απαντήσεις μπορούν να δοθούν και με κάρτες που τοποθετούνται.

Χρόνος και χώρος

- Επιπλέον χρόνος, σύντομα διαλείμματα ή εξέταση σε ξεχωριστό χώρο, όπου προβλέπεται.
- Παράδοση του διαγωνίσματος σε δύο δόσεις (ερωτήσεις 1–4 και 5–8) για μαθητές/τριες με δυσκολίες προσοχής.

Γλώσσα

- Για μαθητές/τριες με μητρική γλώσσα άλλη από την ελληνική: απλή διατύπωση, εικονίδια και εικόνες βοηθούν ήδη· τα χωρία στην αρχαία γλώσσα συνοδεύονται από απόδοση. Μπορεί να επιτραπεί δίγλωσσο λεξικό. Στη βαθμολόγηση των ανοιχτών ερωτήσεων μετρά το περιεχόμενο και όχι η ορθογραφία ή η σύνταξη.

Συμπεριληπτική προσέγγιση

- Οι ερωτήσεις ζητούν να εξηγηθεί τι διδάσκει η χριστιανική κοσμολογία και ανθρωπολογία, όχι να δηλωθεί προσωπική πίστη. Μαθητές/τριες με διαφορετική θρησκευτική ή φιλοσοφική προέλευση μπορούν να πάρουν όποια θέση θέλουν στο 7α· βαθμολογείται η τεκμηρίωση με βάση το μάθημα.
- Το 7β αξιοποιεί την ίδια τη διήγηση και την ερμηνεία του βιβλίου (ισοτιμία, αλληλοσυμπλήρωση των δύο φύλων, ενότητα όλων των ανθρώπων), ώστε η συζήτηση να στηρίζει τον αμοιβαίο σεβασμό.

7. Λύσεις και κλίμακα βαθμολόγησης

Ερ.	Ενδεικτική απάντηση	Βαθμολόγηση
1	1 γ (Λεμέτρ: «Μεγάλη Έκρηξη») · 2 α (Σαντέιζ: παλλόμενο σύμπαν) · 3 δ (CERN) · 4 στ (Δαρβίνος: εξέλιξη) · 5 ε (ντε Βρις: μετάλλαξη) · 6 β («νέα σύνθεση»). Περισσεύει το ζ (σελ. 80–82, 91· δείκτες 5.1, 6.1).	0,5 για κάθε σωστή αντιστοίχιση.
2	1 γ · 2 ε · 3 α · 4 στ · 5 β · 6 δ. Περισσεύει το ζ, που προέρχεται από το βαβυλωνιακό έπος Ενούμα Ελίς (Κείμενο 1, σελ. 98) (σελ. 95–98).	0,5 για κάθε σωστή αντιστοίχιση.
3	i ο χρόνος αρχίζει μαζί με τη δημιουργία του κόσμου (σελ. 85) · ii η συμμετοχή των δημιουργημάτων, κυρίως του ανθρώπου, στη μακαριότητα του Θεού (σελ. 86) · iii πότε και πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος (σελ. 80) · iv εκφράζουν υπαρξιακές αλήθειες για όλους τους ανθρώπους (σελ. 91).	0,5 για κάθε σωστή επιλογή.
4	i Λάθος (εκφράζει προσωπικές εκτιμήσεις κάποιων επιστημόνων· καμία επιστημονική έρευνα δεν μπορεί να απορρίψει ή να υποστηρίξει την ύπαρξη δημιουργού, σελ. 82) · ii Λάθος (αναφέρεται σε «τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησε»: αξία, τάξη, αρμονία όλης της δημιουργίας, σελ. 87) · iii Σωστό (Ματθ. 6, 25–34, σελ. 88) · iv Σωστό (σελ. 88).	0,5 για κάθε σωστή απάντηση.
5α	i «Εκ του μηδενός» · ii Έργο της Αγίας Τριάδας · iii Με ελεύθερη απόφαση · iv Από τα απλά στα σύνθετα (σελ. 85–87).	0,5 για κάθε σωστό ✓.

Ερ.	Ενδεικτική απάντηση	Βαθμολόγηση
5β	Οι «ημέρες» δεν είναι ημέρες της εβδομάδας αλλά φάσεις, μεγάλα χρονικά διαστήματα: «είτε ημέρα πούμε είτε αιώνα είναι το ίδιο» (Μ. Βασίλειος)· «μία ἡμέρα παρὰ Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη» (Β΄ Πέτρ. 3, 8)· αντιστοιχούν στους γεωλογικούς αιώνες (σελ. 86). Η Γένεση δεν είναι επιστημονική πραγματεία, αλλά ούτε αντιεπιστημονική· η σειρά της δημιουργίας, από τα απλά στα σύνθετα, συμφωνεί με τη σημερινή βιολογία (σελ. 82, 87).	0,5 οι «ημέρες» ως φάσεις ή αιώνες + 0,5 η Γένεση δεν είναι επιστημονική πραγματεία ή η σειρά συμφωνεί με την επιστήμη.
6α	i Κατ’ εικόνα · ii Καθ’ ομοίωσιν · iii Κατ’ εικόνα · iv Καθ’ ομοίωσιν (σελ. 95· Κείμενο 2, σελ. 98).	0,5 για κάθε σωστό ✓.
6β	Η εξουσία του ανθρώπου είναι διακονία: είναι κυρίαρχος του κόσμου «όχι για να τον καταδυναστεύει, αλλά για να τον προστατεύει και να τον χρησιμοποιεί στοργικά και υπεύθυνα» (σελ. 96). Στοιχεία της διήγησης: «ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν» (Γεν. 2, 15, σελ. 95–96)· η ονοματοδοσία των ζώων δείχνει εξουσία και ταυτόχρονα ευθύνη προστασίας (σελ. 96).	0,5 ερμηνεία της εξουσίας ως διακονίας + 0,5 στοιχείο της διήγησης.
7α	Αναμενόμενη: Διαφωνώ. Η επιστήμη ερευνά το πότε και το πώς, η θεολογία το ποιος και το γιατί, άρα δεν συγκρούονται (σελ. 80, 92)· καμία επιστημονική έρευνα δεν μπορεί να απορρίψει ή να υποστηρίξει την ύπαρξη δημιουργού (σελ. 82)· η Γένεση δεν είναι επιστημονική πραγματεία, αλλά ούτε αντιεπιστημονική, και η σειρά της δημιουργίας συμφωνεί με τη βιολογία, ως «κατευθυνόμενη από τον Θεό εξέλιξη» (σελ. 82, 87)· ο γεωλόγος Λαπαράν: «θα αντέγραφα το κείμενο της Γενέσεως» (σελ. 90)· ο Λεμέτρ ήταν επιστήμονας και ιερέας. Γίνεται δεκτό και «Συμφωνώ εν μέρει», αν αναγνωρίζει ότι κάποιοι επιστήμονες εκφράζουν τέτοιες απόψεις (σελ. 82) και τεκμηριώνει ότι δεν είναι συμπέρασμα της επιστήμης.	0,5 για κάθε τεκμηριωμένο επιχείρημα.
7β	Αναμενόμενη: Διαφωνώ. Η γυναίκα δημιουργείται από το ίδιο υλικό με τον άνδρα και εμφανίζεται ισότιμη μαζί του (σελ. 96). Το «βοηθός» δεν σημαίνει υλική ή δουλική βοήθεια (αυτήν θα μπορούσαν να την προσφέρουν και τα ζώα), αλλά βοήθεια στον ουσιαστικότερο στόχο, τη θέωση· οι δύο αλληλοβοηθούνται και αλληλοσυμπληρώνονται. Το «σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου» δηλώνει ενότητα, και ο Τριαδικός Θεός, κοινωνία προσώπων, δημιουργεί κοινωνία ανθρώπινων προσώπων (σελ. 96–97).	0,5 θέση με αιτιολόγηση από τη διήγηση + 0,5 ερμηνεία του «βοηθός» ως βοήθειας για τη θέωση.
8α	Ενδεικτικά: «Ο κόσμος δεν είναι τυχαίος. Ο Θεός τον δημιούργησε ελεύθερα και από αγάπη, για να μοιραστεί τη μακαριότητά Του με τα δημιουργήματα, κυρίως με τον άνθρωπο. Όλα είναι “καλὰ λίαν”: έχουν τάξη, αρμονία και σκοπό. Ο Θεός δεν άφησε τον κόσμο στην τύχη του· με την Πρόνοιά Του τον συντηρεί και τον κυβερνά. Γι’ αυτό, μπροστά σε αυτές τις φωτογραφίες, λέμε με τον ψαλμωδό: “Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε”.»	0,25 αιτία (ελευθερία, αγάπη) · 0,25 σκοπός (μακαριότητα) · 0,25 «καλὰ λίαν» (τάξη, αρμονία) · 0,25 Πρόνοια.
8β	Π.χ. Με τον Θεό: προσευχή και ευχαριστία για τη δημιουργία. Με τον συνάνθρωπο: βοήθεια σε έναν συμμαθητή που δυσκολεύεται, σεβασμός της ισοτιμίας. Με τη φύση: συμμετοχή σε δενδροφύτευση ή καθαρισμό μιας ακτής, λιγότερη σπατάλη. Με τον εαυτό μου: καλλιέργεια των χαρισμάτων (λογική, ελευθερία) και αυτοσυγκράτηση.	0,25 για κάθε σχέση με πράξη που δείχνει διακονία.

Ανοιχτές ερωτήσεις: γίνεται δεκτή κάθε απάντηση που είναι σωστή επί της ουσίας, ακόμη κι αν διατυπώνεται διαφορετικά από τις ενδεικτικές απαντήσεις.

8. Μετά το διαγώνισμα

- Ο πίνακας μονάδων στο τέλος του διαγωνίσματος, μαζί με τον πίνακα προδιαγραφών, δείχνει σε ποιες ερωτήσεις, σε ποιον δείκτη και σε ποιο γνωστικό επίπεδο δυσκολεύτηκε κάθε μαθητής/τρια. Αν οι μονάδες στα ★ (Γνώση, Κατανόηση) είναι χαμηλές, προτείνεται επανάληψη των βασικών εννοιών· αν είναι χαμηλές μόνο στα ★★★ (Αξιολόγηση, Σύνθεση), εργασία στην επιχειρηματολογία και στη σύνδεση των εννοιών.
- Η επιστροφή του διαγωνίσματος συνοδεύεται από σύντομη γραπτή ή προφορική ανατροφοδότηση: ένα σημείο που πέτυχε και ένα επόμενο βήμα.